

RENDI FEJLŐDÉS NYUGAT-EURÓPÁBAN

ANGLIA

Előzmények:

- őslakók: kelta törzsek – britek, piktek, stb.
- VI. sz.: germán törzsek: angolok, szászok, jütök
- VI. sz.: kereszténység felvétele
- XII. sz-ra a keveredés folytán kialakult az angol nép
- dán hódítás: Nagy Kanut – XI. sz.- kereszténységet tovább terjeszti
- utóda: Hitvalló Edward – őt győzte le
- 1066. Hastings – **Hódító Vilmos**, Normandia hercege – összeírás: Doomsday Book
- angol jellegzetességek kial.:
- nincs hűbéri lánc – erős királyi hatalom-minden hűbéres a királynak tesz esküt
- városok: eltérő a fejl. a kontinensről, mivel itt kiváltságaikat közvetlenül a királytól kapják.
- fia: **I. Henrik (1100-1135)** - a királyi hatalom megerősítése
- Witan – tiszteletben tartja – ebből alakul ki a Nagy Államtanács – királyi tanács
- tagjai: főpapok és lordok (főnemesek)
- kancellária
- kincstartói hivatal
- megyék élén: seriffek
- városiasodás: gyapjúkivitel Flandriába
- jogszolgáltatás rendszere: helyi választott bíróságok – ezeket királyi bírák ellenőrizték – istenítéletek, perdöntő bajvívások a felperes és az alperes között – de: egyre nagyobb szerepet kap az esküdtbíráskodás – ez: központi hatalom erősödése
- minden szabad ember kérhette, hogy ügyét a kir. bíróság előtt tárgyalják – illetékfiz. ellenében
- utóda: (trónviszályok után – kihál a normann dinasztia):
- II. (Plantagenet) Henrik (1154-1189)**– francia felesége révén egész DNY-FRO az ő birtoka
- a francia király hűbérese – részt vesz a király háborúiban – az angol lovagok megváltást fizetnek, ha nem vesznek részt a hadjáratokban: pajzspénz
- egyháziak feletti világi bíráskodás bevezetése
- Beckett Tamás ellenzi – 1170. Gyilkosság a katedrálisban (négy lovag)
- a keresztény Európa elítéli, de a katonailag megerősödött Angliával szemben tehetetlenek
- Oroszlánszívű Richárd (1189-1199)
- király nélküli uralom
- **Földnélküli János (1199-1216)**
- II. Fülöp Ágost megfosztotta francia birtokaitól
- 1215. Magna Charta – egy bárói csoport kényszerítette ki
- a királyi tanács beleegyezése nélkül nem vet ki adókat (Nagy Államtanács)
- szabad embert bírói tárgyalás nélkül nem lehet elítélni
- városok érdekei: idegen kereskedők szabadon utazhatnak
- ellenállási záradék: jogsértés esetén a nemesek hűtlenség vádja nélkül szembeszegülhetnek a királlyal
- 25 tagú, főnemesekből álló választott tanács ellenőrizte a törvények betartását.
- jelentősége:
- a királyi hat. nem korlátlan
- a hatalom megosztása
- de: János halála után a törvényt nem tartják be – országos elégedetlenség:

- 1264. Simon de Monfort gróf vezetésével lázadás
- gyűlés összehívása: minden grófság és város 2-2 követet küldhetett – ez: rendi gyűlés – ezután a király enélkül nem hozhatott fontos döntést
  - ⇒ a bárók a király (a trónörökös) mellé állnak ⇒ S. de Monfort veresége és halála, de a parlament fennmaradt
- angol rendek: papság, lordok, nemesek, polgárok – és: kétkamarás

I. Edward (1272–1307)

- kül- és belpolitikája a királyi hatalom megerősítését célozza
  - Wales meghódítása » walesi hcg-i cím a trónörökösé
  - sikertelen kísérlet Skócia meghódítására
  - a városi lakosság és a parasztság 2 felkelését **William Wallace** vezeti
  - Robert Bruce bannockburni győzelme (1314) után a független Skócia királya lesz

- 1295: mintaparlament

lordok
főpapok

» névre szóló meghívóval
Lordok Háza (House of Lords)

a grófságok követei – a városok
követei

↓(2-2) – (2-2) ↓

» kollektív meghívóval
Közösségek Háza (House of Commons)

A FRANCIA KIRÁLYSÁG

V. Lajossal (986–987) kihalt a Karoling-dinasztia – majd: feudális anarchia uralkodik

Capeting-dinasztia (987–1328)

kezdetben: Île-de-France » Párizs és Orléans vidéke csak

- az ország nagy része a nagyhűbéresek (hercegek, grófok), az angol királyok birtoka
- de: a királyi hatalom örökletessé válik
- Reims: koronázási rend kialakítása – cél: hatalmuk isteni jellegének hangsúlyozása
- 1066 után a cél az angolok által birtokolt területek visszaszerzése
- városok kial.: 1039: a kommuna-mozgalom kezdete

XII. sz.: gazdasági fellendülés, a városok virágzása

az eu-i gótika csúcsa
párizsi egyetem (Sorbonne)
a skolasztika központja

a királyi hatalmat erősítik

II. Fülöp Ágost (1180–1223) az angol birtokok nagy részét visszaszerzi I. (Földnélküli)Jánostól
-1214.Bouvines-i-csata
Nagyhűbéresek legyőzése:
Normandia, Aquitánia, Gascogne megszerzése

társ. diff. ⇒ eretnekmozgalmak
katharok (albigensek)
valdensek (Lyon)

XIII.sz.: IX. (Szent) Lajos (1226–1270)

a királyi hatalom további kiterjesztése » csaknem egész Fro-ra sikertelen egyiptomi keresztes hadjárata (7. 1248–54) után újjászervezte államát

létrehozta az állandó legfelsőbb bíróságot (=parlament) (székh.: Párizs) államigazgatási szervekben: királyi jogászokat nevezett ki – többnyire polgári származásúakat
szakképzett jogászokból álló királyi bíróságokhoz lehetett fellebbezni
elismertette a király által veretett pénzt a helyiek mellett
felemelt adókból továbbfejlesztette a zsoldoshadsereget

IV. (Szép) Fülöp (1285–1314)

a királyi tulajdont a chanpagne-i és a lyoni grófsággal bővítette el akarta foglalni a különösen fejlett Flandriát

- ⇒ lefoglalja az egyházi tizedet
- ⇒ a pápa (VIII. Bonifác) kiátkozza
- ⇒ IV. Fülöp elfogatta a pápát, aki néhány hét múlva meghalt
- ⇒ új francia pápát választat ⇒ „avignoni fogság” (1309–1377)

támogatásra (és persze pénzre) van szüksége

⇒ **1302: összehívja a városi polgárság, a nemesség és a papság képviselőit (⇒ első rendi gyűlés)**

- ⇒ megalapítja a francia államegyházat (gallikán egyház)
- ⇒ 1307–1314: a templomos rend megsemmisítése
- francia rendek: nemesség, papság, polgárság
- Flandriát mégsem tudja megszerezni
- a Kortrijk melletti „aransarkantyús csatában” (1302) a fr. lovagok súlyos veresége a flandriai polgároktól
- köv.: 1302. rendi gyűlés összehívása
- francia rendek: papság, nemesség, polgárság
- egykamrás
- a király mellé állt – Lille (Flandria) megszerzése + a pápaság felett uralom

Rendiség:

Gazdasági fejl.: kézműipar kialakulása, városiasodás, hospesmozgalom – Ny-Európában a XII. századra, K-Európában a XIII-XIV. századra kialakul a jogilag egységes jobbágyság. Az áruterelés következtében fellendül a kereskedelem, így a társadalom azonos helyzetű rétegei közelednek egymáshoz. A kapcsolatok kialakulásával az emberek jogaik védelmében vagy növelésében nem egyedül szervezkednek, hanem csoportosan.

Rend: Az azonos gazdasági helyzetű, jogú és érdekű emberek csoportosulását rendnek nevezzük.

Rendi monarchia: a király és a rendek együttesen gyakorolják az államhatalmat - rendi dualizmus

Országgyűlés: a király és a rendek együttesen hozzák a törvényeket, vetnek ki adókat, mozgósítják a hadsereget.

A rendek legfőbb joga az adómegajánlás volt.

Királyi felségjog: külügy, hadügy, pénzügy (végrehajtó hatalom).

Középszintű közigazgatás: rendi irányítás alatt állt (grófság, megye vagy város).

A rendek a király követeléseit csak akkor szavazták meg, ha az teljesítette a követeléseiket. A rendek egymás közötti ellentéteit játszotta ki az uralkodó.

Király mellett: szakképzett hivatalnokok, zsoldoshadsereg (a városok adóiból, stb. tartotta fenn) – ezek nem függtek a rendektől.

A központi hatalom megszilárdult, lehetővé vált a további gazdasági fejlődés, de a feudális rendszert fenntartotta. Megvédte a paraszti, városi plebejusi mozgalmaktól. A királyi hatalmat erősítheti a külső ellenséggel szembeni védekezés vagy a hódító törekvések is.

Ny.Európa: a rendiség A XIII. sz-ra kialakul – K-Európában a XIII-XIV.sz-ra.